

NEDOSTIŽNA ZEMLJA SNOVA

Kritičari izrazom Nedostižna zemlja snova opisuju istorijski Akcioni plan za elektrifikaciju Evropske komisije, koji je usvojen 17. jula. Kritike i kontroverze su polaze od toga da je cilj preambiciozan i da zahteva stotine milijardi evra ulaganja u mrežu.

Nova energetska pravila EU: čistija, bezbednija energija i jača zaštita potrošača

Visoki računi i fiksni ugovori i dalje preovlađuju na maloprodajnim tržištima energije u EU

IEA: Ova četiri stuba vode smanjenju cena struje za domaćinstva i industriju EU

Kritike na račun „oslabljenog“ klimatskog plana Evropske komisije

EU odobrava širu pomoć za energetiku zbog rastućih troškova ugljenika

ACER: Skup podataka o investicionim troškovima za modeliranje elektroenergetskog sistema EU

Da li se evropsko tržište gasa kreće ka zimskoj krizi? | Vud Mekenzi

Proizvodnja energije iz uglja raste globalno zbog rata na Bliskom istoku: IEA

SADRŽAJ

Nova energetska pravila EU: čistija, bezbednija energija i jača zaštita potrošača	OVDE
Visoki računi i fiksni ugovori i dalje preovlađuju na maloprodajnim tržištima energije u EU	OVDE
ACER: Skup podataka o investicionim troškovima za modeliranje elektroenergetskog sistema EU	OVDE
„Nedostižna zemlja snova“: Prvi cilj elektrifikacije u Evropi pod pritiskom kritika	OVDE
Kritike na račun „oslabljenog“ klimatskog plana Evropske komisije	OVDE
Podele na početku razgovora o klimatskoj reformi EU	OVDE
EU odobrava širu pomoć za energetiku zbog rastućih troškova ugljenika	OVDE
Potrošači i industrija EU oklevaju da pređu na električne alternative	OVDE
Ember: Hidroelektrane EU mogu dodati 25 GW obnovljivih izvora energije bez novih mreža	OVDE
EU traži od prestonica da obustave sprovođenje značajnih klimatskih propisa	OVDE
Uputstva Komisije za primenu ne-cenovnih kriterijuma u okviru Akta o neto-nultoj industriji	OVDE
IEA: Četiri stuba vode smanjenju cena struje za domaćinstva i industriju EU	OVDE
Proizvodnja energije iz uglja raste globalno zbog rata na Bliskom istoku: IEA	OVDE
ACER će odlučiti o minimalnom periodu aktivacije dobavljača rezervi za zadržavanje frekvencija	OVDE
ACER ukida jedinstveni prag od 10% za nadoknadu troškova zagušenja mreže u Centralnoj Evropi	OVDE
Da li se evropsko tržište gasa kreće ka zimskoj krizi? Vud Mekenzi	OVDE
Izlazak ruskog gasa menja mapu cena gasa u Evropi	OVDE
Nova evropska banka za industrijsku dekarbonizaciju suočava se sa testom realizacije	OVDE
Pismo Udruženja za hidroenergetiku Evropskoj komisiji o skladištenju energije	OVDE
Prelazak evropskih intradnevni aukcija na precizniji proračun raspoloživog kapaciteta?	OVDE
Evropska komisija pokreće istragu o dodeli državne pomoći u Rumuniji	OVDE
Britanski regulator zahteva garancije za suzbijanje „spekulativnih“ data centara	OVDE
Tramp štiti domaćinstva od troškova struje za centre podataka	OVDE
Vesti ukratko	OVDE

Nova energetska pravila EU: čistija, bezbednija energija i jača zaštita potrošača

BRISEL - Nove energetske regulative Evropske unije zvanično su stupile na snagu u cilju stvaranja čistijeg, sigurnijeg i otpornijeg energetskog sistema, istovremeno donoseći osetno jaču zaštitu građana od naglih skokova cena, objavila je na svom **portalu** Komisija.

Nova pravila za tržište električne energije primenjuju se od 17. jula 2026. godine, dok će se pravila za tržište gasa primenjivati od 5. avgusta 2026. godine.

Ova reforma, pokrenuta kao direktan odgovor na energetska krizu iz 2022. godine, u potpunosti transformiše način na koji Evropljani kupuju, troše i dele energiju.

Ključne prednosti za potrošače električne energije

Nova pravila stavljaju građane i male preduzetnike u sam centar energetskog sistema. Potrošači sada mogu birati između ugovora sa fiksnim cenama (za

stabilnost) i dinamičkih ugovora (kako bi iskoristili jeftiniju struju tokom perioda niske potražnje).

Najugroženiji kupci i oni pogođeni energetskim siromaštvom zakonski su zaštićeni od isključenja sa mreže, dok je proces promene elektrodistributera iza kulisa skraćen na maksimalno 24 sata.

Građani i lokalne zajednice dobijaju pravo da međusobno dele proizvedenu čistu energiju (npr. višak struje iz privatnih solarnih panela).

Ako energetska preduzeća bankrotira, država garantuje prelazak na rezervnog snabdevača bez prekida u isporuci.

Čistije i sigurnije tržište gasa

Pravila ubrzavaju zamenu fosilnog gasa obnovljivim i niskougljeničnim gasovima, sa posebnim naglaskom na vodonik.

Potrošači dobijaju besplatan izbor snabdevača, transparentnije informacije pre potpisivanja ugovora i bolju zaštitu u slučaju sporova.

Jača se integrisano evropsko tržište gasa kako bi se smanjila zavisnost od uvoza fosilnih goriva iz trećih zemalja.

Visoki računi i fiksni ugovori i dalje preovlađuju na maloprodajnim tržištima energije u EU

LJUBLJANA - Evropska agencija za saradnju energetskih regulatora (ACER) **izveštava** da visoki računi za energiju i fiksni, nefleksibilni ugovori i dalje dominiraju maloprodajnim tržištima električne energije u EU, uprkos padu veleprodajnih cena. Maloprodajna tržišta električne energije i gasa u Evropskoj uniji i Norveškoj obuhvataju ogroman broj korisnika - 270 miliona kupaca električne energije i 90 miliona kupaca prirodnog gasa.

Međutim, najnoviji podaci ukazuju na stalne izazove i značajan neiskorišćeni potencijal za aktivnije učešće samih potrošača na tržištu.

Preko 70% domaćinstava koristi tarife koje ne prate pad tržišnih cena, što smanjuje kupovnu moć i ograničava prelazak na dinamičke, fleksibilnije ugovore koji podstiču uštede.

Ovo su ključni nalazi ACER-a:

Visoki računi: Cene gasa su i dalje 70% više nego pre krize, pa su domaćinstva u 2025. godini prosečno trošila 840 € za struju i 1.170 € za gas.,

Fiksni ugovori: Čak 52% kupaca koristi ugovore sa fiksnom cenom, dok svega 7% ima dinamičke tarife koje omogućavaju uštedu tokom jeftinijih perioda.

Pametna brojila: Pokrivenost iznosi 66%, ali je uvođenje neujednačeno i u pojedinim zemljama članicama iznosi manje od 20%, što onemogućava praćenje potrošnje.

ACER objavio prvi skup podataka o investicionim troškovima za modeliranje elektroenergetskog sistema EU

LIUBLJANA - Agencija EU za saradnju energetske regulatora (ACER) **objavila** je 30. jula prvu bazu podataka na nivou Evropske unije o troškovima ulaska novih kapaciteta (EU CONE Dataset), sa ciljem da se obezbede usklađeni ekonomski parametri za dugoročno modeliranje elektroenergetskog sistema. Ova javno dostupna baza pruža procene kapitalnih i operativnih troškova za različite tehnologije proizvodnje električne energije i fleksibilnost na strani

potrošnje, čime se direktno rešava problem dosadašnjih fragmentisanih i neusklađenih podataka među državama članicama.

Ključne funkcije i namena baze podataka

Procena investicija: Analiza ekonomske održivosti postojećih elektrana i predviđanje potreba za izgradnju novih proizvodnih i prenosnih kapaciteta.

Prepoznavanje deficita: Lakše uočavanje potencijalnih nedostataka u snabdevanju praćenjem odluka o investiranju ili gašenju starih postrojenja.

Pouzdanost sistema: Balansiranje troškova izgradnje novih kapaciteta u odnosu na finansijski rizik od neispunjene potražnje za strujom.

Praćenje parametara: Obuhvaćeni su podaci o kapitalnim izdacima (CAPEX), fiksnim troškovima operacija i održavanja (FOM), kao i ponderisana prosečna cena kapitala (WACC).

Razvoj i praktična primena

Baza je formirana nakon javne rasprave u februaru

2026. godine, uz uvažavanje predloga operatera prenosnih sistema, proizvođača i nacionalnih regulatora.

Podaci će služiti kao osnova za Evropsku procenu adekvatnosti resursa (ERAA), nacionalne procene (NRAA) i srodne strateške studije.

Set podataka će olakšati državama članicama računanje referentnih standarda pouzdanosti, što ubrzava odobrenje mehanizama kapaciteta pod novim EU okvirom državne pomoći.

ACER je uz samu bazu lansirao i interaktivni vizuelni panel (dashboard) koji omogućava lakše pretraživanje i upoređivanje ekonomskih parametara među zemljama

„Nedostižna zemlja snova“: Prvi cilj elektrifikacije u Evropi pod pritiskom kritika

BRISEL – Kritičari izrazom Nedostižna zemlja snova opisuju istorijski Akcioni plan za elektrifikaciju Evropske komisije, koji je usvojen 17. jula 2026. godine, piše **Euraktiv**.

Plan ima za cilj da transformiše Evropu u prvi svetski „elektro-kontinent“, ali je odmah naišao na skepticizam industrijskih stručnjaka i analitičara. Kritike i kontroverze su polaze od toga da je cilj preambiciozan. Evropska unija želi da udvostruči udeo električne energije u finalnoj potrošnji – sa sadašnjih 23% na 46% do 2040. godine.

Kritičari, poput energetskog eksperta Majkla Libriha, ističu da je ovaj cilj matematički i fizički neizvodljiv u roku od samo 14 godina, jer bi zahtevao da preko 75% svih vozila i sistema grejanja u EU postanu potpuno električna.

Udeo elektrifikacije u EU već deset godina stagnira na oko 23-24%, dok su konkurenti poput Kine i Japana odavno prešli 30%. Skok na 46% smatra se prevelikim zalogajem za kratak vremenski period.

Finansijski i infrastrukturni teret je sledeći argument kritičara. Iako bi plan smanjio troškove uvoza fosilnih goriva za 260 milijardi evra godišnje, prelazak zahteva stotine milijardi evra ulaganja u prenosnu mrežu. Evropske vlade su istovremeno pod ogromnim pritiskom da povećaju budžete za odbranu, što ostavlja manje prostora za javna finansiranja mreže.

Kritike na račun „oslabljenog“ klimatskog plana Evropske komisije

BRISEL – Kritičari nazivaju „Trojanskim konjem“ najnovije predloge Evropske komisije o izmeni Sistema trgovine emisijama (EU ETS), predstavljene 17. jula 2026. godine, piše **Juronjuz**.

Oni tvrde da ove promene usporavaju smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte i nagrađuju zagađivače pod izgovorom zaštite evropske konkurentnosti u izmenjenom geopolitičkom kontekstu.

Prema novom predlogu, industrijskim kompanijama biće omogućeno da dobijaju besplatne emisione dozvole sve do 2038. godine, umesto do 2034. kako je ranije bilo planirano pre prelaska na prekogranični porez na ugljenik.

Komisija predlaže smanjenje stope po kojoj se ove subvencije godišnje ukidaju (pad na 2% umesto dosadašnjih 2,5% od 2030. godine), što industriji donosi dodatne besplatne dozvole vredne oko 6 milijardi evra.

Kompanije koje imaju odobrene planove za dekarbonizaciju dobiće čak 80% svojih besplatnih dozvola unapred.

Nevladina organizacija MPP upozorava da je ovakva uslovljenost pogrešno postavljena jer bi pogodnosti morale zavisiti od stvarnih realizovanih investicija, a ne samo od planova na papiru.

Linda Kalčer iz organizacije Strategic Perspectives ističe da ovaj plan stvara iluziju pomoći, a zapravo stavlja evropske firme u podređen položaj u odnosu na kineske konkurente koji ubrzavaju tranziciju.

Ekolozi upozoravaju da će dostizanje obavezujućeg cilja EU o smanjenju emisija za 90% do 2040. godine sada postati nepotrebno skuplje i teže.

Podele na početku razgovora o klimatskoj reformi EU

BRISEL - Pregovori o reformi tržišta ugljenika Evropske unije započeli su dubokim podelama među nacionalnim vladama na neformalnom sastanku ministara zaštite životne sredine 23-24 jula u Dublinu.

Kako izveštava **RTE**, oštre nesuglasice su izbile povodom predloga Evropske komisije za izmenu Sistema trgovine emisijama (ETS), koji ima za cilj usklađivanje industrije sa klimatskim ciljem EU o smanjenju emisija za 90% do 2040. godine.

Države su se podelile u dva suprotstavljena bloka, a oba tabora tvrde da imaju dovoljno glasova za blokiranje predloga suprotne strane.

Glavni sukob: Ambicija protiv konkurentnosti

Jaz na pregovorima najjasnije ocrtava sukob između ekoloških ambicija i ekonomske održivosti teške industrije.

Zeleni blok (Švedska, Španija, Holandija, Nemačka, Austrija) se oštro protivi slabljenju klimatskih pravila. Predstavnici Švedske su javno kritikovali predlog, navodeći da on „kažnjava kompanije koje su na vreme investirale u zelenu tranziciju“, a nagrađuje one koje „nisu uradile domaći zadatak“.

Pragmatični blok (Italija, Poljska, Grčka, Češka, Mađarska, Slovačka, Rumunija, Bugarska, Kipar, Estonija) poslao je zajedničko pismo zahtevajući labaviju klimatsku politiku. Oni strahuju da će prebrz prelazak sa fosilnih goriva i dodatni nameti uništiti evropsku industrijsku bazu u korist konkurenata iz Kine i SAD.

Najveće tačke spoticanja

Evropska komisija je pod pritiskom desnog političkog zaokreta i visokih troškova energije predložila ublažavanje određenih mera, što je i pokrenulo raspravu.

Komisija želi da uslovi dobijanje 20% besplatnih dozvola obaveznim klimatskim investicijama unutar Evrope, što pragmatični blok odlučno odbija. Novi predlog obavezuje države članice da tačno pola (50%) svojih nacionalnih prihoda od ETS-a reinvestiraju direktno u dekarbonizaciju i elektrifikaciju industrije.

Predlog predviđa usporavanje brzine kojom se smanjuju emisije dozvole tokom 2030-ih i produženje besplatnih dozvola za određene sektore do 2038. godine, što ekološki svesnije države vide kao korak unazad.

Komesarka za životnu sredinu Džesika Rosval odbacila je optužbe da reforma predstavlja kapitulaciju pred klimatskim ambicijama, tvrdeći da su konkurentnost privrede i zaštita prirode „dve strane istog novčića“.

Rok za postizanje konačnog dogovora među državama članicama postavljen je za početak sledeće godine.

EU odobrava širu pomoć za energetiku zbog rastućih troškova ugljenika

BRISEL - Evropska komisija je odobrila izmene državnih programa pomoći u Češkoj, Francuskoj, Holandiji i Slovačkoj kako bi se energetske intenzivnim kompanijama kompenzovali visoki troškovi električne energije izazvani cenama ugljenika u okviru EU sistema trgovine emisijama (ETS).

Ove mere imaju za cilj zaštitu industrijske konkurentnosti i sprečavanje seljenja proizvodnje u zemlje s blažim klimatskim propisima, *piše The Brussels Times*.

Ključne izmene po državama:

Češka: Proširen obuhvat na dodatne industrijske sektore i povećan maksimalni intenzitet pomoći sa 75% na 80% opravdanih troškova.

Francuska: Obuhvat mera proširen na nove sektore u skladu s revidiranim smernicama, ali se produženje primenjuje isključivo na 2025. godinu.

Holandija: Pored rasta intenziteta pomoći na 80%, ukupan budžet programa drastično je uvećan sa 834,6 miliona evra na 3,7 milijardi evra.

Slovačka: Maksimalna pomoć raste na 80%, budžet je povećan na 710 miliona evra, ali su iz programa potpuno isključene naftne i gasne kompanije.

Odluka prati revidirane smernice o državnoj pomoći za ETS usvojene u decembru 2025. godine, koje omogućavaju državama članicama da ublaže takozvane „indirektne troškove emisija“ za ključne industrijske grane.

Potrošači i industrija EU oklevaju da pređu na električne alternative

BRISEL - Evropska unija je pokrenula ambiciozan Akcioni plan za elektrifikaciju sa ciljem da udvostruči udeo električne energije u konačnoj potrošnji sa sadašnjih 23% na 46% do 2040. godine.

Ipak, agencija **Rojters** upozorava da se tranzicija suočava sa ozbiljnim usporavanjem jer potrošači i industrija oklevaju da pređu na električne alternative.

Dok je izgradnja obnovljivih izvora energije bila lakši deo posla, stvarna primena stagnira zbog tri ključna izazova:

Visoke cene struje: U zemljama poput Nemačke, električna energija je i dalje znatno skuplja od prirodnog gasa, što destimuliše građane da pređu na toplotne pumpe.

Uskoraвање prodaje tehnologija: Nakon rekordnog rasta, prodaja toplotnih pumpi i električnih vozila je opala usled pada cena gasa, rasta kamatnih stopa i nestabilnih državnih subvencija.

Infrastrukturna uska grla: Zastarele električne mreže ne mogu dovoljno brzo da obrade zahteve za priključenje novih punjača, fabrika i sistema grejanja. Evropska komisija sada pokušava da reši ovaj problem reformom tržišta ugljenika i predlogom da se zakonski ograniče mrežne takse kako bi struja postala ekonomski isplativiji izbor od fosilnih goriva, navodi Rojters.

Ember: Hidroelektrane EU mogu dodati 25 GW obnovljivih izvora energije bez novih mreža

BRISSEL - Nezavisna energetska analitička grupacija Ember u izveštaju od 21. jula pokazuje da sedam ključnih zemalja EU može da integriše čak 25 GW novih kapaciteta vetra i solara bez ikakve potrebe za izgradnjom novih prenosnih mreža.

Ovaj koncept se zasniva na tri ključna stuba počev od hibridizacije (Cable Pooling): Umesto čekanja u dugim redovima za nove mrežne priključke, novi solarni i vetro-parkovi se priključuju na postojeće prenosne linije hidroelektrana.

Ember zatim ukazuje na potencijal maksimalnog iskorišćenja mreže. Hidroelektrane u proseku rade sa samo 19% svog maksimalnog kapaciteta, ostavljajući mrežnu infrastrukturu praznom i neiskorišćenom tokom velikog dela dana. Dodavanjem solara i vetra iza istog brojala, iskorišćenje postojećih kablova se praktično duplira.

Potencijal je, prema analizi Embera, koncentrisan u zemljama koje drže većinu evropske hidro-energije: Austrija, Bugarska, Francuska, Italija, Portugal, Rumunija i Španija. Ovih 25 GW bi moglo da pokrije čak 18% svih planiranih novih obnovljivih izvora u tim zemljama do 2030. godine.

Najveća prepreka trenutno nije inženjerske prirode, već regulatorna fragmentacija, budući da u ovom momentu jedino Portugal i Španija imaju usvojena jasna zakonska pravila za hibridne energetske projekte, konstatuje Ember.

EU traži od prestonica da obustave sprovođenje značajnih klimatskih propisa

BRISSEL - Evropska komisija je i zvanično preporučila vladama država članica da na tri godine suspenduju kažnjavanje energetskih kompanija koje krše nova pravila EU o emisiji metana, prenosi 21. jula **Politiko**.

Evropska unija je donela ovu odluku pod snažnim političkim i industrijskim pritiskom, a ključni razlog je upozorenje velikih proizvođača gasa, po-put SAD, Katara i Alžira, ali i 17 članica EU, da bi striktno sprovođenje pravila od januara izazvalo katastrofalne poremećaje u snabdevanju i skok cena energenata.

Odlazu se isključivo finansijski penali za nepoštovanje standarda praćenja i verifikacije uvoznog metana u periodu od 2027. do kraja 2029. godine. Same kazne su inače mogle iznositi i do 20% godišnjeg prometa kompanije.

Smernice nisu pravno obavezujuće, ali su nacionalni sudovi država članica u obavezi da ih uzmu u obzir prilikom donošenja presuda, što kompanijama daje pravni prostor za odbranu.

Uputstva Komisije za primenu ne-cenovnih kriterijuma u okviru Akta o neto-nultoj industriji

BRISSEL - Evropska komisija je objavila na svom **portalu** dva ključna dokumenta sa uputstvima za

primenu ne-cenovnih kriterijuma u okviru Akta o neto-nultoj industriji (NZIA), sa ciljem da se

javna potrošnja i aukcije usmere na održivost i otpornost, a ne isključivo na najnižu cenu.

Ove smernice direktno pojašnjavaju obaveze koje su stupile na snagu 30. decembra 2025. godine i podeljene su na dve glavne oblasti:

U okviru javnih nabavki, uvođenje minimalnih uslova za ekološku održivost i doprinos otpornosti lanca snabdevanja čistim tehnologijama u EU. Uključuje i društvene aspekte poput zapošljavanja ugroženih grupa i obuka.

U okviru aukcija za obnovljive izvore, obavezna primena ne-cenovnih kriterijuma (odgovorno poslovanje, sajber bezbednost, isporuka na vreme) kao uslova za pretkvalifikaciju ili dodelu ugovora.

Kod aukcija, kriterijumi se moraju primeniti na najmanje 30% obima aukcija godišnje ili alternativno na minimum 6 GW po državi članici.

Kada se koriste za dodelu, ovi kvalitativni kriterijumi moraju nositi pojedinačni minimalni ponder od 5%, dok njihov kombinovani udeo u oceni mora iznositi između 15% i 30%.

Od obaveza se mogu izuzeti projekti čija je maksimalna veličina ispod 10 MW, kako bi se rasteretila mala i srednja preduzeća.

IEA: Četiri stuba vode smanjenju cena struje za domaćinstva i industriju EU

PARIZ - Prema zvaničnoj **analizi** Međunarodne agencije za energiju (IEA), uspešna elektrifikacija i ostvarivanje klimatskih ciljeva Evropske unije direktno zavise od smanjenja krajnjih cena struje za potrošače.

IEA naglašava da, iako oko 70% električne energije u

EU dolazi iz domaćih izvora sa niskim emisijama, struja i dalje pokriva manje od četvrtine ukupne

potrošnje energije jer je u praksi i do tri puta skuplja od fosilnog gasa.

Da bi se ovaj jaz prevazišao, IEA predlaže koordinisani paket mera kroz četiri ključna stuba.

Veći udeo obnovljivih izvora: Ubrzana izgradnja solarnih i vetroelektrana sa niskim operativnim troškovima direktno obara veleprodajne cene energije na tržištu.

Brže širenje mreže i skladišta: Jačanje elektroenergetske mreže i masovna instalacija baterijskih sistema ključni su za smanjenje zagušenja i efikasnu integraciju nestabilne zelene energije.

Produženje rada nuklearnih elektrana: IEA preporučuje produženje životnog veka postojećih nuklearnih reaktora tamo gde to bezbednosni, regulatorni i ekonomski uslovi dozvoljavaju, radi obezbeđivanja stabilne bazne energije.

Reforma energetskeg oporezivanja: Trenutni poreski sistemi u EU disproporcionalno opterećuju struju u odnosu na fosilna goriva. Države moraju hitno smanjiti namete i takse na račune za struju kako bi stimulisale prelazak na toplotne pumpe i električna vozila.

Kombinovanjem predloženih mera, prosečne cene električne energije u Evropskoj uniji mogle bi značajno da padnu do 2030. godine u odnosu na nivo iz 2025. godine, navodi IEA. Za domaćinstva, za oko 20%, a za komercijalne i industrijske korisnike očekuje se pad za više od 5% (čak i ako cene prirodnog gasa ostanu na trenutnim nivoima).

Proizvodnja energije iz uglja raste globalno zbog rata na Bliskom istoku: IEA

PARIZ - Globalna proizvodnja električne energije iz uglja porašće za 1,4% tokom 2026. godine zbog rasta cena prirodnog gasa izazvanog ratom na Bliskom istoku.

Prema najnovijem polugodišnjem **izveštaju** koji je objavila Međunarodna agencija za energiju (IEA), sukob i redovne blokade Sueckog kanala i Hormuškog prolaza poremetili su oko 20% globalnih isporuka tečnog prirodnog gasa (LNG). To je primoralo mnoge zemlje da se vrate energetske intenzivnijem uglju.

Ključni nalazi izveštaja IEA:

Skok cena gasa: Cene LNG-a skočile su za 30%, što je automatski podiglo veleprodajne cene struje u Evropskoj uniji i Japanu za više od 30%.

Rast emisija CO₂: Emisije ugljen-dioksida u energetsom sektoru porašće za 1% na globalnom nivou. Najveći porast beleži Jugoistočna Azija (+6%), dok EU i dalje beleži pad od 5%.

Ubrzanje potražnje: Ukupna svetska potražnja za strujom raste brže od očekivanog (+3,6% u 2026.), vođena industrijom, data centrima i toplotnim talasima usled snažnog klimatskog fenomena El Ninjo. Uprkos ovom privremenom povratku uglju, IEA predviđa da će obnovljivi izvori energije već od 2027. godine trajno prestići ugalj kao najveći svetski izvor struje, pri čemu će solarna energija postati drugi najveći pojedinačni izvor nakon hidroenergije.

ACER će odlučiti o minimalnom periodu aktivacije dobavljača rezervi za zadržavanje frekvencija

LJUBLJANA - Agencija ACER je u julu 2026. godine zvanično preuzela nadležnost za donošenje odluke o minimalnom periodu aktivacije za pružaoce rezervi za održavanje frekvencije (FCR) sa ograničenim energetske rezervoarima (LER).

Odluka se odnosi na Sinhronu zonu Kontinentalne Evrope i biće doneta u roku od šest meseci, odnosno najkasnije do januara, **objavila** je Agencija.

Povod za intervenciju agencije je što Nacionalni regulatori (NRA) nisu uspeali da postignu jednoglasni dogovor u produženom roku do 17. juna 2026. godine, zbog čega su 7. jula zvanično delegirali donošenje odluke agenciji ACER.

Cilj novih pravila je definisati tačno vreme (zakonski okvir dozvoljava između 15 i 30 minuta) tokom kojeg resursi poput baterijskih sistema za skladištenje i sistema za upravljanje potrošnjom moraju neprekidno

isporučivati energiju tokom kriznog stanja mreže kako bi se sprečili raspadi sistema.

Pravila će važiti za celokupnu kontinentalnu mrežu koja uključuje preko 20 zemalja, od Francuske i Nemačke do država Balkana.

ACER ukida jedinstveni prag od 10% za nadoknadu troškova zagušenja mreže u Centralnoj Evropi

LJUBLJANA - Evropska agencija za saradnju energetske regulatora (ACER) zvanično je ukinula jedinstveni prag od 10% za izuzeće od troškova upravljanja zagušenjima u Core regionu.

Ova promena donosi ključne zaokrete u energetsom sektoru. Operatori prenosnih sistema (OPS) sada moraju da izračunaju individualne pragove za kružne tokove.

Sud Evropske unije utvrdio je da stari fiksni prag iz 2020. godine nije pratio stvarne karakteristike mreže na granicama, što je suprotno evropskom zakonodavstvu.

Nove mere se primenjuju na Core energetske region EU koji obuhvata Francusku, Nemačku, Belgiju, Holandiju, Luksemburg, Austriju, Češku, Poljsku, Slovačku, Mađarsku, Hrvatsku, Sloveniju i Rumuniju.

Da li se evropsko tržište gasa kreće ka zimskoj krizi? | Vud Mekenzi

EDINBURG - Evropsko tržište prirodnog gasa se, prema najnovijoj **analizi** agencije Vud Mekenzi (Wood Mackenzie), ubrzano kreće ka ozbiljnoj energetskej krizi pred nastupajuću zimsku sezonu 2026/2027.

Kombinacija istorijski praznih skladišta i eskalacije sukoba na Bliskom istoku stvorila je situaciju u kojoj Evropi pretil najslabiji energetski štit u poslednjih 15 godina, ocenjuju eksperti škotskog energetskog konsultanta.

Evropske referentne cene gasa na holandskom TTF čvorištu već su probile 60 €/MWh, što je skok od preko 50% u odnosu na jun.

Tri glavna uzroka rasta tenzija

Kritično niska popunjenost skladišta: Nakon izuzetno oštre prethodne zime, skladišta u EU su ušla u proleće ispražnjena na svega 28–30% kapaciteta. Zbog visokih cena tokom proleća, vlade i kompanije su odlagale kupovinu. Wood Mackenzie projektuje da će Evropa završiti sezonu dopune (do oktobra) sa svega 76% popunjenosti, što je najniži zimski početak od 2011. godine.

Bliskoistočni rat i blokada Hormuza: Sukob između SAD i Irana izazvao je ozbiljne poremećaje. Pomorski transport kroz Hormuški prolaz, ključnu tačku kroz koju prolazi 20% svetskog tečnog prirodnog gasa (LNG), ponovo je praktično zaustavljen nakon napada na katarske tankere. Evropa, koja se nakon odricanja

od ruskog gasa oslonila na LNG, sada je direktno pogođena ovom blokadom.

Gubitak azijske trke za LNG: Zbog ograničenih isporuka iz Persijskog zaliva, kupci iz Azije (Japan, Kina, Indija) agresivno licitiraju i plaćaju rekordne cene za slobodne LNG terete. Američki tankeri, koji su ranije punili evropska skladišta, masovno preusmeravaju rute ka Aziji, ostavljajući evropske terminale na istorijskom minimumu uvoza.

Kompanija za ekonomski konsalting Baringa Partners upozorava da bi, ukoliko Hormuški prolaz ostane zatvoren tokom septembra, ekstremni skokovi cena gasa i struje mogli gurnuti privredu EU u recesiju krajem godine.

Najveći evropski snabdevač, norveški Equinor, već je zvanično upozorio da Evropa verovatno neće uspeti da ispuni ni smanjeni cilj EU od 80% popunjenosti skladišta pre grejne sezone. Jedini način na koji tržište trenutno balansira ovaj manjak jeste prisilno uništavanje potražnje, odnosno situacija gde fabrike gase proizvodnju jer im je gas postao preskup za rad.

Izlazak ruskog gasa menja mapu cena gasa u Evropi

LONDON - Potpuni prekid tranzita ruskog gasa kroz Ukrajinu i zvanične restrikcije EU izmenili su mapu kretanja cena prirodnog gasa u Evropi, stvorivši trajnu i duboku cenovnu podelu između zapada i istoka kontinenta.

Prema najnovijem **izveštaju** koji je objavio Oksfordski institut za energetske studije (OIES), evropsko tržište je prešlo sa jedinstvenog modela cena na jasno definisanu geografsku hijerarhiju.

Glavni razlog za promenu je preusmeravanje tokova snabdevanja. Dok severozapadna Evropa ima direktan

pristup terminalima za tečni prirodni gas (LNG), kontinentalni i istočni deo Evrope suočavaju se sa znatno skupljim transportom sa zapada na istok.

Zemlje sa bogatom LNG infrastrukturom beleže najniže cene. To su francuski TRF, belgijski ZTP, britanski NBP i holandski TTF (koji i dalje ostaje glavni evropski benčmark).

Nemačko virtuelno čvorište THE beleži umereno više cene (premiju) u odnosu na holandski TTF, dok su najskuplja čvorišta Centralna i Istočna Evropa. Kako se ide dalje na istok, cene progresivno rastu. Najviše cene gasa u Evropi sada beleže češki VOB, austrijski VTP i slovački SVOB.

Nova evropska banka za industrijsku dekarbonizaciju suočava se sa testom realizacije

BRISSEL - Planirana Banka za industrijsku dekarbonizaciju (IDB) Evropske unije, vredna 100 milijardi evra, suočava se sa ključnim testom realizacije nakon što su analitičari i industrijske grupe

upozorili da projekti moraju preći iz faze dodele sredstava u

aktivnu operativnost, piše **S&P Global**.

Ovaj ambiciozni instrument, pokrenut u okviru Evropskog zelenog industrijskog plana (Clean Industrial Deal), ima za cilj finansiranje prelaska teške industrije na ekološki održive tehnologije.

Izveštaj organizacije Clean Air Task Force (CATF) naglašava da dosadašnji finansijski instrumenti EU pokazuju ozbiljan „jaz u realizaciji“. Od projekata koje je analizirao Evropski revizorski sud u okviru postojećeg Inovacionog fonda, manje od 8% je zapravo počelo sa radom.

Čak ni Evropska banka za vodonik (European Hydrogen Bank) još uvek nije dovela nijedan projekat do konačne odluke o investiranju (FID). Najveća prepreka nije sam novac, već kašnjenje u izgradnji zajedničke elektroenergetske infrastrukture i mreža za transport CO2, konstatuje se u izveštaju.

Kako će funkcionisati nova banka?

Evropska komisija postavlja IDB kao centralni sistem koordinacije, a ne samo kao fond za bespovratnu pomoć. Novac se prikuplja spajanjem sredstava Inovacionog fonda, revizijom programa InvestEU i usmeravanjem dodatnih prihoda od Sistema trgovine emisijama (EU ETS).

Fondovi su otvoreni za konkurentne zrele tehnologije uključujući elektrifikaciju industrijske toplote, proizvodnju i upotrebu čistog vodonika, kao i sisteme za hvatanje i skladištenje ugljenika (CCUS).

Banka će se oslanjati na konkurentne ugovore o razlici ugljenika (CCfDs) i garantne mehanizme za privlačenje privatnog kapitala.

IDB će zvanično početi sa radom kroz takozvani ETS Investment Booster koji će od 2028. do 2030. godine plasirati prvih 400 miliona evra, dok će se puna faza od 100 milijardi evra razviti nakon 2031. godine.

Pismo Udruženja za hidroenergetiku Evropskoj komisiji o skladištenju energije

BRISSEL - Međunarodno udruženje za hidroenergetiku (IHA), u saradnji sa udruženjem Eurelectric i vodećim evropskim energetske kompanijama, uputilo je [zvanično pismo](#) Evropskoj komisiji u kojem poziva na hitno donošenje namenskog političkog okvira za dugotrajno skladištenje energije, sa posebnim naglaskom na reverzibilne hidroelektrane.

Koalicija upozorava da se energetska tranzicija Evrope nalazi na kritičnoj tački jer rekordan rast solarnih i vetroelektrana, bez adekvatnog skladištenja, dovodi do nestabilnosti mreže i ekstremnih oscilacija cena.

Ključni zahtevi i problemi navedeni u pismu:

Zastoj u projektima: Više od 35 GW projekata reverzibilnih hidroelektrana u Evropskoj uniji trenutno je razvijeno i spremno za realizaciju, ali investicije stoje zbog nedostatka jasne regulative i finansijskih mehanizama.

Kreiranje posebnog okvira do 2035.: IHA zahteva politiku koja prepoznaje da kratkotrajno skladištenje (baterije) i dugotrajno skladištenje (hidropotencijal) ispunjavaju različite sistemske potrebe. Traži se dugoročna vizija najmanje do 2035. godine.

Ubrzavanje izdavanja dozvola: Birokratija i spori administrativni procesi prepoznati su kao glavna prepreka, zbog čega se od Evropske komisije traži hitno pojednostavljivanje i skraćivanje procedura za izdavanje dozvola.

Finansijski instrumenti za smanjenje rizika: Predlaže se uvođenje novih modela, poput dobro dizajniranih trostranih ugovora (Tripartite Contracts), kako bi se

privukao privatni kapital i osigurali stabilni prihodi za projekte sa dugim periodom izgradnje.

Globalni strateški kontekst i konkurentnost: Pismo skreće pažnju na to da Kina masovno investira u ovaj sektor, instalirajući oko 7.500 MW novih kapaciteta reverzibilnih elektrana samo tokom 2025. godine, čime cementira svoju energetske bezbednost uprkos tome što je i najveće tržište za baterije.

Prelazak evropskih intradnevni aukcija na precizniji proračun raspoloživog kapaciteta?

LJUBLJANA - Evropski operatori tržišta energije predlažu prelazak sa trenutnog modela zasnovanog na nelinearnom mrežnom kapacitetu (NTC - Net Transfer Capacity) na precizniji model zasnovan na tokovima električne energije (FBMC - Flow-Based Market Coupling) za unutar-dnevne aukcije.

Ova promena ima za cilj optimalnije korišćenje elektroenergetske mreže i lakšu integraciju obnovljivih izvora energije.

Kao

Ključne prednosti prelaska na FBMC model

Navode precizniji proračun otključava do sada neiskorišćeni prostor na prekograničnim dalekovodima.

Model u realnom vremenu uzima u obzir fizička ograničenja mreže i zakone fizike.

Fleksibilniji sistem omogućava brže reagovanje na nagle promene u proizvodnji zelene energije.

Dosadašnji NTC model: Operatori proračunavaju kapacitet između dve zemlje odvojeno, često ostavljajući velike rezerve zbog sigurnosti.

Novi Flow-Based model: Posmatra celu evropsku mrežu kao jedan sistem. Kapacitet se dodeljuje tamo gde je ekonomski najisplativije, bez ugrožavanja stabilnosti.

ACER će odlučiti posle javnih konsultacija i testiranja algoritama, da bi u slučaju saglasnosti novi model bio uveden po regionima.

Evropska komisija pokreće istragu o dodeli državne pomoći u Rumuniji

BRISEL - Evropska komisija pokrenula je detaljnu istragu kako bi utvrdila da li kompenzacija od 42,2 miliona eura (plus kamate), koju Rumunija treba da isplati grupi od deset investitora u solarnu energiju, predstavlja ilegalnu državnu pomoć.

Preliminarni stav Brisela je da su arbitražna presuda i njena realizacija od strane Rumunije nespojivi sa unutrašnjim tržištem Evropske unije.

Rumunija je 2011. godine uvela šemu podrške za obnovljive izvore energije kroz zelene sertifikate, ali je kasnije (2013. i 2014. godine) izmenila uslove. Deset investitora u pet solarnih fotonaponskih elektrana

tvrdilo je da su ove izmene narušile ekonomsku održivost njihovih projekata.

Privatni arbitražni tribunal je u februaru 2024. presudio da je Rumunija prekršila Ugovor o energetskej povelji (ECT) i naložio državi da isplati odštetu.

Evropska komisija se poziva na presude Suda pravde EU, prema kojima se Ugovor o energetskej povelji ne može koristiti za privatne arbitraže između kompanija iz jedne članice EU i vlade druge članice EU (tzv. intra-EU sporovi). Brisel smatra da takve odluke podrivaju autonomiju prava EU.

Ukoliko Evropska komisija potvrdi svoj preliminarni stav, Rumunija će biti u obavezi da povрати (klauzulom claw-back) isplaćeni novac od investitora.

Brisel naglašava da investitori i dalje uživaju zaštitu, ali svoja prava moraju tražiti pred nacionalnim sudovima država članica, a ne pred međunarodnim privatnim tribunalima.

Britanski regulator zahteva garancije za suzbijanje „spekulativnih“ data centara

LONDON - Britanski energetske regulator Ofgem pokrenuo je hitne mere protiv „spekulativnih“ projekata data centara kako bi oslobodio preopterećenu elektroenergetsku mrežu i sprečio blokiranje ozbiljnih investicija, piše **Politiko**.

Regulator uvodi obavezne depozite i stroge rokove nakon što je potražnja za priključcima na mrežu u kratkom roku skočila sa 41 gigavata na 125 GW, pri čemu data centri i AI infrastruktura čine čak 80 GW tog zahtevanog kapaciteta.

Uvodi se naknada u rasponu od 237.500 do 712.500 funti po megavatu (MW) za projekte preko 40 MW.

Primer troška: Za data centar snage 100 MW, investitor mora unapred da položi između 23,8 miliona i 71,3 miliona funti u vidu gotovine, bankarskih garancija ili akreditiva.

Novac se u potpunosti vraća kada centar počne da povlači struju, ali se trajno oduzima ako investitor odustane i napusti red.

Projekti moraju da dokažu jasan napredak u nabavci elektro-opreme, tehničkoj i finansijskoj spremnosti, kao i postojanju ugovora sa krajnjim korisnicima kako ne bi izgubili mesto u redu.

Politiko objašnjava oštru reakciju regulatora činjenicom da je ukupna potražnja u redu za priključke (125 GW) skoro je tri puta veća od vršne potrošnje cele Velike Britanije, koja iznosi oko 46 GW.

Tramp štiti domaćinstva od troškova struje za centre podataka

VAŠINGTON - Američki predsednik Donald Tramp zvanično je proširio svoje Zaveštanje o zaštiti potrošača struje (Ratepayer Protection Pledge), sa ciljem da se domaćinstva zaštite od rasta računa za struju koji nastaje usled ogromne potrošnje energije od strane AI data centara. U.S.

Inicijativa sada obuhvata kompanije i guvernere koji kontrolišu čak 80% isporučene električne energije u SAD-u. Potpisnici poput kompanija Amazon, Google, Meta i Microsoft obavezuju se da sami finansiraju izgradnju novih izvora energije i infrastrukture za svoje data centre, umesto da taj teret prebace na građane.

UKRATKO

Evropska energetska tranzicija se gradi za pogrešnu klimu

BRISSEL - Analiza agencije Energy Intelligence ukazuje da se evropska energetska tranzicija suočava s rizicima jer se infrastruktura gradi na osnovu zastarelih klimatskih podataka, umjesto projekcija budućih ekstrema. Ekstremne vrućine, promene u strujanju vetra i suše direktno ugrožavaju efikasnost mreže, vetroelektrana i hidroelektrana, što zahteva integraciju klimatske adaptacije u planiranje. Više u [analizi](#) Energy Intelligence.

Evropski san o elektrifikaciji očekuje bolnu deceniju

LONDON - Evropa se suočava sa „dolinom smrti“ visokih troškova energije tokom naredne decenije, što ugrožava njenu industrijsku bazu uprkos ambicioznim ciljevima elektrifikacije, prema [analizi](#) Rojtersovog energetskog eksperta Rona Boussoa. Prelazak na električnu energiju donosi teške ekonomske izazove, uključujući cene struje duplo veće nego u SAD, visoke trošve modernizacije mreže i geopolitičke pritiske.

Evropski odgovor na energetska krizu prikriva pukotine - Moderna diplomatija

ATINA - [Analiza](#) portala Modern Diplomacy ukazuje da evropski odgovor na energetska krizu predstavlja privremeno "krpljenje rupa" i izolovani krizni menadžment, umjesto trajnog strukturnog rešenja. Nacionalne vlade se oslanjaju na kratkoročne fiskalne mere, dok tajni francusko-njemački dogovori o automobilske industriji dodatno usložnjavaju energetska jaz unutar EU.

Merc: Energetska kriza bi mogla da primora Nemačku da duže koristi elektrane na ugalj

BERLIN - Nemački kancelar Friedrich Merz izjavio je da bi energetska kriza mogla primorati Nemačku da zadrži elektrane na ugalj u radu duže nego što je prvobitno

planirano. Iako zakon obavezuje zemlju da potpuno obustavi upotrebu uglja najkasnije do 2038. godine, Merz je naglasio da neće ugroziti stabilnost domaće industrije zbog rokova koji u trenutnim okolnostima postaju nerealni. (Više [OVDE](#))

Zašto Nemačka stalno isključuje svoje solarne i vetroelektrane?

BERLIN - Nemačka sve češće privremeno isključuje solarne i vetroelektrane, proces poznat kao curtailment, prvenstveno zbog nedostatka kapaciteta električne mreže i naglog porasta negativnih cena električne energije. Komercijalno isključivanje beleži rekorde usled Zakona o solarnom vrhu (Solarspitzengesetz) iz 2025. godine, koji primorava operatere da isključe proizvodnju kada cena struje padne ispod nule, [piše](#) Juronjuz.

ECB proširuje svoj klimatski faktor kako bi zaštitila EU od klimatskih šokova

BRISSEL - Evropska centralna banka (ECB) zvanično je donela odluku da proširi primenu „klimatskog faktora” na korporativne kredite unutar svog okvira za obezbeđenje (kolateral). Ova mera ima za cilj da zaštiti evrosistem od potencijalnog pada vrednosti imovine usred ekonomskih i tranzicionih šokova povezanih sa klimatskim promenama. Nova pravila direktno utiču na to kako centralna banka procenjuje imovinu koju komercijalne banke ulažu kao garanciju za dobijanje likvidnosti, [piše](#) Green Central Banking.

ACER će odlučiti o promenama metodologije za algoritme EU za tržište za dan unapred i unutar dana

LJUBLJANA - Agencija Evropske unije za saradnju energetskih regulatora (ACER) doneće odluku o izmenama metodologije za EU algoritme za dan-unapred i unutar-dnevno tržište električne energije do 21. januara 2027. godine. Zvanični predlog izmena podneli su svi imenovani operatori tržišta električne energije (NEMO) 21. jula. Ovaj regulatorni okvir upravlja algoritmima koji istovremeno uparuju tržišne naloge i

dodeljuju prekogranične prenosne kapacitete širom kratkoročnih tržišta električne energije u Evropi. ([Više](#))

Dekarbonizacija uništava Evropu

VAŠINGTON - Američka alijansa za energiju (AEA) tvrdi da evropski naponi za dekarbonizaciju nanose veliku ekonomsku štetu i ruše politički konsenzus. Organizacija ističe usporavanje smanjenja emisija, odlaganje kazni za goriva i unutrašnje političke sukobe. Kao protivnik strogih klimatskih mandata, AEA smatra da ciljevi neto nulte emisije ugrožavaju konkurentnost i stabilnost industrije u Evropi. Celu analizu možete pročitati na veb-sajtu [American Energy Alliance](#).